

BỒI ĐÁP NỀN TẢNG TƯ TƯỞNG - MỘT TRONG NHỮNG NHIỆM VỤ QUAN TRỌNG HÀNG ĐẦU ĐỂ BẢO VỆ VỮNG CHẮC NỀN TẢNG TƯ TƯỞNG CỦA ĐẢNG TRONG BỐI CẢNH HIỆN NAY

NGUYỄN MINH TUẤN^(*)

Ngày nhận bài: 29/6/2025 Ngày thẩm định: 04/7/2025 Ngày duyệt đăng: 15/9/2025

Tóm tắt: Kiên định và vận dụng, phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh là một trong những nguyên tắc của công cuộc đổi mới do Đảng khởi xướng và lãnh đạo. Phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh trong điều kiện mới là cách tốt nhất để đấu tranh với các quan điểm sai trái, thù địch, đồng thời, bảo vệ và bồi đắp vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng. Lịch sử cách mạng Việt Nam, nhất là trong gần 40 năm đổi mới, đã khẳng định rõ điều đó và đặt ra nhiệm vụ tổng kết thực tiễn, nghiên cứu lý luận của Đảng trước những yêu cầu mới.

Từ khóa: chủ nghĩa Mác - Lênin; nền tảng tư tưởng của Đảng; Việt Nam

1 Bài học kinh nghiệm từ lịch sử: kiên định và vận dụng, phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin - yếu tố quan trọng giữ vững nền tảng tư tưởng của Đảng. Từ năm 1847 - đảng cộng sản đầu tiên trên thế giới do C.Mác, Ph.Ăngghen sáng lập đến nay, các thế lực thù địch luôn tìm cách phủ nhận, thậm chí tiêu diệt đảng cộng sản và những người theo chủ nghĩa Mác. Cuộc đấu tranh tư tưởng trên toàn thế giới diễn ra liên tục, cam go với nhiều bước thăng trầm.

Trong hành trình tìm đường cứu nước, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Chủ nghĩa Mác - Lênin đối với chúng ta, những

người cách mạng và nhân dân Việt Nam, không những là cái “cẩm nang” thần kỳ, không những là cái kim chỉ nam, mà còn là mặt trời soi sáng con đường chúng ta đi tới thắng lợi cuối cùng, đi tới chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản”⁽¹⁾.

Đảng Cộng sản Việt Nam, ngay từ khi ra đời đã lấy chủ nghĩa Mác - Lênin làm nền tảng tư tưởng và kim chỉ nam hành động, phát huy truyền thống tốt đẹp của dân tộc, tiếp thu tinh hoa trí tuệ của nhân loại, nắm vững quy luật khách quan, xu thế thời đại và thực tiễn đất nước để đề ra cương lĩnh chính trị, đường lối cách mạng phù hợp với nguyện vọng của nhân dân.

Những công hiến của hệ thống các nước xã hội chủ nghĩa trong cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc, chống chủ nghĩa phát xít,

^(*) PGS, TS, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

bảo vệ hòa bình trên thế giới, đem lại giá trị nhân văn đối với con người là không thể phủ nhận. Tuy nhiên, từ những sai lầm về đường lối kinh tế và sự yếu kém trong xây dựng đảng, đảng cộng sản ở nhiều nước xã hội chủ nghĩa trên thế giới đã tiến hành cải cách, cải tổ, đổi mới nhưng liên tiếp mắc sai lầm về xa rời nguyên tắc xây dựng đảng, đã làm cho nhiều đảng cộng sản ở Đông Âu và Liên Xô tan rã, mất vai trò lãnh đạo. Sai lầm lớn nhất dẫn đến mất vai trò lãnh đạo của các đảng cộng sản là xa rời, từ bỏ nền tảng tư tưởng của đảng.

Sự phát triển của hình thái kinh tế - xã hội cộng sản chủ nghĩa ở một số nước xã hội chủ nghĩa hiện nay không chỉ khẳng định con đường đổi mới, cải cách có nguyên tắc, không xa rời, không từ bỏ nền tảng tư tưởng, mà càng bồi đắp vững chắc nền tảng tư tưởng của các đảng cộng sản. Thắng lợi to lớn, có ý nghĩa lịch sử của công cuộc đổi mới, cải cách đã minh chứng, khi tình hình thế giới đổi thay thì lý luận về chủ nghĩa xã hội khoa học cũng phải thay đổi phù hợp với điều kiện mới. Đây chính là sự tiếp nối tư tưởng, quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin. V.I.Lênin đã nhắc lại những luận điểm của Ph.Ăngghen về sức sáng tạo của học thuyết và trách nhiệm của những người mác-xít sau này: “Học thuyết của chúng tôi - Ăngghen nói về mình và về người bạn nổi tiếng của mình - không phải là một giáo điều mà là một kim chỉ nam cho hành động. Luận điểm kinh điển ấy nhấn mạnh một cách đặc biệt rõ rệt và nổi bật một phương diện của chủ nghĩa Mác mà người ta rất thường hay quên không nhìn tới. Mà quên không nhìn tới phương diện ấy thì chúng ta sẽ làm cho chủ nghĩa Mác trở thành phiến diện, quái dị, chết cứng, sẽ vứt bỏ linh hồn sống của nó, sẽ phá hủy cơ sở lý luận cơ bản của nó - tức là phép biện chứng, học thuyết về sự phát triển lịch sử toàn diện và đầy mâu thuẫn; như thế chúng ta sẽ phá hủy sự liên hệ giữa chủ nghĩa Mác với những nhiệm vụ thực tiễn nhất định của

thời đại, những nhiệm vụ có thể biến đổi ở mỗi bước ngoặt mới của lịch sử”⁽²⁾.

Ngay từ khi tiếp thu chủ nghĩa Mác - Lênin, năm 1924, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã rất đúng khi cho rằng: “Dù sao cũng không thể căm bỏ sung “cơ sở lịch sử” của chủ nghĩa Mác bằng cách đưa thêm vào đó những tư liệu mà Mác ở thời kỳ mình không thể có được. Mác đã xây dựng học thuyết của mình trên một triết lý nhất định của lịch sử, nhưng lịch sử nào? Lịch sử châu Âu. Mà châu Âu là gì? Đó chưa phải là toàn thể nhân loại. Xem xét lại chủ nghĩa Mác về cơ sở lịch sử của nó, củng cố nó bằng dân tộc học phương Đông. Đó chính là nhiệm vụ mà các xôviết đảm nhiệm”⁽³⁾. Gần 40 năm qua, Đảng khởi xướng và lãnh đạo công cuộc đổi mới toàn diện đất nước đạt được nhiều kết quả quan trọng. Cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã khẳng định: “Chúng ta đã đạt được những thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử, phát triển mạnh mẽ, toàn diện hơn so với những năm trước đổi mới. Với tất cả sự khiêm tốn, chúng ta vẫn có thể nói rằng: Đất nước ta chưa bao giờ có được cơ đồ, tiềm lực, vị thế và uy tín quốc tế như ngày nay”⁽⁴⁾. Đây là minh chứng rõ nhất khẳng định sự phát triển lý luận về chủ nghĩa xã hội khoa học trong điều kiện mới, khẳng định Đảng Cộng sản Việt Nam lấy chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng của Đảng là đúng đắn, đồng thời chứng minh bản chất cách mạng và khoa học, giá trị và sức sống bền vững của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, góp phần vô hiệu hóa luận điệu xuyên tạc của các thế lực thù địch.

Tuy nhiên, hiện nay, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái thù địch vẫn gặp nhiều khó khăn, thách thức mới. Sự bất đồng về tư tưởng chính trị trong một bộ phận người Việt Nam ở nước ngoài, sự yếu kém trong quản lý, những tiêu cực xã hội chưa được giải quyết, một bộ phận cán bộ, đảng viên

suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống,... đặt ra yêu cầu, nhiệm vụ đối với công tác tư tưởng trong tình hình mới. Vì vậy, Đảng phải luôn vững vàng, kiên định con đường mà Đảng, Chủ tịch Hồ Chí Minh và dân tộc ta đã lựa chọn, kiên định, vận dụng và phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin. “Chủ nghĩa Mác - Lênin luôn luôn là nền tảng tư tưởng của Đảng ta, chỉ đạo toàn bộ sự nghiệp cách mạng của nhân dân ta. Đổi mới tư duy là nhằm khắc phục những quan niệm không đúng, làm phong phú những quan niệm đúng về thời đại, về chủ nghĩa xã hội, vận dụng sáng tạo và phát triển chứ không phải xa rời những nguyên lý của chủ nghĩa Mác - Lênin”⁽⁵⁾. Đây là sự khẳng định về bản lĩnh của một đảng cách mạng chân chính, đoàn kết thống nhất góp phần vào thành công của công cuộc đổi mới phát triển đất nước.

2. Bổ sung tư tưởng Hồ Chí Minh vào nền tảng tư tưởng của Đảng - sự bảo đảm vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng trong công cuộc đổi mới. Tư tưởng Hồ Chí Minh là một hệ thống quan điểm toàn diện và sâu sắc về những vấn đề cơ bản của cách mạng Việt Nam, kết quả của sự vận dụng và phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin vào điều kiện cụ thể của nước ta, kế thừa và phát triển các giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại; là tài sản tinh thần vô cùng to lớn và quý giá của Đảng và dân tộc ta, mãi mãi soi đường cho sự nghiệp cách mạng của Đảng và nhân dân ta giành thắng lợi.

Trong *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội* năm 1991, Đảng đã bổ sung nền tảng tư tưởng của Đảng: “Đảng lấy chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng, kim chỉ nam cho hành động”. Đây là bước phát triển lớn trong tư duy, nhận thức và hoạt động thực tiễn về nền tảng tư tưởng của Đảng; thể hiện rõ quan điểm nhất quán về mặt tư tưởng, cùng với chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh là một bộ phận cơ bản

cấu thành hệ tư tưởng, thế giới quan, phương pháp luận của Đảng Cộng sản Việt Nam. Qua các nhiệm kỳ đại hội, Đảng đều khẳng định: “Tiếp tục kiên định, vận dụng, phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh”⁽⁶⁾. Như vậy, việc bổ sung tư tưởng Hồ Chí Minh, cùng với chủ nghĩa Mác - Lênin làm nền tảng tư tưởng của Đảng đã được đội ngũ đảng viên, nhân dân thống nhất cao và là nhân tố quan trọng để bảo vệ vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng trong tiến trình đổi mới đất nước.

Đảng đã ban hành và chỉ đạo sát sao việc nghiên cứu, học tập tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh trong toàn Đảng, cụ thể, Chỉ thị số 06-CT/TW ngày 07/11/2006 của Bộ Chính trị “về tổ chức Cuộc vận động Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh”, Chỉ thị số 03-CT/TW ngày 14/5/2011 của Bộ Chính trị “về tiếp tục đẩy mạnh việc học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh”, Chỉ thị số 05-CT/TW ngày 15/5/2016 của Bộ Chính trị “về đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh” và Kết luận số 01-KL/TW ngày 18/5/2021 của Bộ chính trị “về tiếp tục thực hiện Chỉ thị số 05-CT/TW ngày 15/5/2016 của Bộ chính trị khóa XII “về đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh””. Từ đó đến nay, việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh trở thành nhiệm vụ thường xuyên, quan trọng của toàn Đảng, toàn quân và toàn dân.

3. Tổng kết sâu sắc lý luận về đường lối đổi mới của Đảng để tiếp tục bồi đắp nền tảng tư tưởng của Đảng trong bối cảnh hiện nay, Đại hội lần thứ XIII của Đảng xác định nguyên tắc của công tác tư tưởng: “Công tác tư tưởng phải kết hợp giữa “xây” và “chống”, lấy “xây” là nhiệm vụ cơ bản, chiến lược, lâu dài, làm cho tư tưởng tiến bộ, tích cực thấm sâu vào toàn bộ đời sống xã hội, có tác dụng uốn nắn những biểu hiện lệch lạc, cải tạo những tư tưởng lạc hậu, đẩy lùi những

sai trái”⁽⁷⁾. Để “xây” nền tảng tư tưởng vững chắc, một mặt, phải nghiên cứu, vận dụng và phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh trong bối cảnh mới; mặt khác, phải tổng kết thực tiễn, nghiên cứu lý luận để bổ sung nội dung mới khi “lý luận về đường lối đổi mới của Đảng” đã chín muồi. Đây là đòi hỏi khách quan, xuất phát từ thực tiễn công cuộc đổi mới đất nước ngày càng sâu rộng và để lý luận biến thành thực tiễn, trở nên sinh động nhờ thực tiễn, được sửa chữa bằng thực tiễn và kiểm nghiệm trong thực tiễn. Đồng thời, đây là một trong những biện pháp quan trọng đấu tranh bác bỏ những luận điệu xuyên tạc của các thế lực thù địch, bảo vệ chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh. Như vậy, việc bổ sung, phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh là quan trọng và cần thiết, là đòi hỏi của thực tiễn cách mạng và kinh nghiệm thành công của các nhà lý luận chủ nghĩa xã hội.

Gần 40 năm qua, lý luận về đường lối đổi mới đã đạt được những bước tiến quan trọng. Theo đó, tư duy lý luận có nhiều đổi mới và phát triển mạnh mẽ với nhiều thành tựu lý luận đã tạo cơ sở khoa học cho việc xây dựng cương lĩnh chính trị, chiến lược ổn định và phát triển kinh tế - xã hội, cụ thể hóa và phát triển đường lối đổi mới của Đảng trên các lĩnh vực: kinh tế, chính trị, xã hội, văn hóa, quốc phòng, an ninh, đối ngoại,... Nhiều vấn đề lý luận quan trọng ngày càng được làm sáng tỏ có sức thuyết phục cao, như đổi mới hệ thống chính trị tinh, gọn, hiệu năng, hiệu lực và hiệu quả, “trọng dân, gần dân, học dân, có trách nhiệm với nhân dân”; phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, khẳng định vai trò của kinh tế tư nhân là “một động lực quan trọng nhất của nền kinh tế”; đề cao vai trò chủ thể, vị trí trung tâm của nhân dân trong chiến lược phát triển đất nước; xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam; nhất quán đường lối

đối ngoại độc lập, tự chủ, hòa bình, hữu nghị, hợp tác và phát triển, đa dạng hóa, đa phương hóa quan hệ đối ngoại, xây dựng Đảng, hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh,...

Con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở nước ta là mới mẻ, chưa có tiền lệ, phải vừa làm, vừa tổng kết lý luận, cho nên, dù lý luận về con đường đi lên chủ nghĩa xã hội đã ngày càng được sáng tỏ, nhưng vẫn còn nhiều vấn đề chưa đủ rõ, chưa thật sự thuyết phục, là “khoảng trống” để các thế lực thù địch lợi dụng, tuyên truyền, gây hoang mang, dao động trong một bộ phận cán bộ, đảng viên và nhân dân. Vì vậy, Đảng cần tích cực, chủ động nghiên cứu, hoàn thiện lý luận, trong đó có lý luận về dân chủ. Đổi mới mô hình, thể chế thực hiện dân chủ ở nước ta, làm rõ mô hình thực hiện dân chủ, cơ chế Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ. Giải quyết mối quan hệ giữa thực hiện dân chủ với chế độ một đảng cầm quyền với nền chính trị nhất nguyên, làm rõ vai trò, phương thức lãnh đạo, cầm quyền của Đảng trong mối quan hệ với xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Giải quyết mối quan hệ giữa dân chủ và nhân quyền, làm rõ nội dung phát huy dân chủ xã hội chủ nghĩa với bảo đảm quyền con người - hai giá trị chung của nhân loại trong chế độ xã hội chủ nghĩa ở nước ta. Xây dựng và hoàn thiện các cơ chế, chế định thực hiện dân chủ (trực tiếp, đại diện), phát huy quyền làm chủ của nhân dân, xác định rõ cơ chế để nhân dân kiểm soát quyền lực nhà nước một cách hiệu quả. Quán triệt những nguyên tắc thực hiện dân chủ ở nước ta, làm rõ mối quan hệ giữa quyền và nghĩa vụ công dân. Nhận thức đầy đủ những thuận lợi, khó khăn của quá trình thực hiện dân chủ xã hội chủ nghĩa ở nước ta hiện nay;... Đây là nhiệm vụ quan trọng, là trách nhiệm chính trị của Đảng cầm quyền, với nhiệm vụ “chỉ lối soi đường” cho toàn dân tộc nên rất cần tầm nhìn chiến lược, sự phát triển trên lĩnh vực lý luận của Đảng.

Hiện nay, “một bộ phận cán bộ, đảng viên bản lĩnh chính trị không vững vàng, suy thoái về tư tưởng chính trị, còn hoài nghi, mơ hồ về mục tiêu, lý tưởng của Đảng và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở nước ta; một số ít hoang mang, dao động, mất lòng tin; cá biệt còn phủ nhận chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối đổi mới của Đảng”⁽⁸⁾. Do đó, một mặt, phải bồi đắp nền tảng tư tưởng của Đảng ngày càng vững chắc hơn; mặt khác, Đảng phải tiếp tục tự đổi mới, tự chỉnh đốn, coi đây là giải pháp căn cơ để các thế lực thù địch không thể phá vỡ mối quan hệ mật thiết giữa Đảng với nhân dân. Đúng như V.I.Lênin đã khẳng định: “Tất cả những đảng cách mạng đã bị tiêu vong cho tới nay, đều bị tiêu vong vì tự cao, tự đại, vì không biết nhìn rõ cái gì tạo nên sức mạnh của mình, và vì sợ sệt không dám nói lên những nhược điểm của mình. Còn chúng ta, chúng ta sẽ không bị tiêu vong vì chúng ta không sợ nói lên những nhược điểm của chúng ta và những nhược điểm đó chúng ta sẽ học được cách khắc phục”⁽⁹⁾.

Những năm tới, tình hình thế giới tiếp tục đổi thay nhanh chóng, công cuộc đổi mới đất nước ngày càng đi vào chiều sâu, Đảng cần tiếp tục tổng kết một cách toàn diện, sâu sắc

những thành tựu lý luận qua gần 40 năm đổi mới để xem xét, bổ sung nền tảng tư tưởng của Đảng xứng tầm và vững chắc hơn. Vì vậy, kiên định với chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, Đảng phải vận dụng sáng tạo, phát triển phù hợp với tình hình mới để bồi đắp vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng □

(1) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.12, tr.563

(2) V.I.Lênin, *Toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2005, t.20, tr.99

(3) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sđd, t.1, tr.509-510

(4) và (6) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, t.I, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, tr.25 và 228

(5) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương khóa VI*, Nxb Sự thật, Hà Nội, 1989, tr.6

(7) và (8) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Sđd, t.II, tr.232 và 168

(9) V.I.Lênin, *Toàn tập*, Sđd, t.45, tr.141